

THOMAS HARDY

ÇILGIN
KALABALIKTAN
UZAK

Çeviri: NİHAL YEĞİNOBALI

THOMAS HARDY
ÇILGIN
KALABALIKTAN
UZAK

Far From the Madding Crowd, Thomas Hardy

© 1984, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1984

9. basım: Ocak 2018, İstanbul

Bu kitabın 9. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Kapak uygulama: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Dalgıç İş Merkezi No: 3 Kat: 2

Topkapı-Zeytinburnu

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-0246-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750702464

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

THOMAS HARDY
ÇILGIN
KALABALIKTAN
UZAK

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Nihal Yeğınobalı

THOMAS HARDY, 1840'ta Dorset'te doğdu. Kırsal yaşamla, mevsimlerin ritmi ve sözlü kültürle ilgili erken deneyimi, sonraki yıllarda yapıtları üstünde önemli bir etki bıraktı. 22 yaşındayken Londra'ya taşınıp ünlü mimar Arthur Blomfield yanında teknik ressam olarak iş buldu. 1860'ların ortalarında çektiği para sıkıntısı onu üniversite fikrinden uzaklaştırdı ve Anglikan Kilisesi'nde papaz oldu. İlk romanlarının ardından *Under the Greenwood Tree* (Defne Ağacının Altında) çok daha özgün bir ses bulabildi. 1874'te yayımlanan *Çılgın Kalabalıktan Uzak*, Hardy'nin düşsel "Wessex" bölgesinde geçen ilk romanıydı. Hardy, *The Return of the Native* (Yuvaya Dönüş, 1878) adlı romanıyla çok sayıda hayran kazandı. Hardy'nin yazarlığının son ürünleri, *Tess* (1891) ve *Asi Kalpler* (1895) oldu. İngiltere'nin güneybatısındaki düşsel Wessex bölgesinde geçen romanlarıyla ünlünen Hardy, birçoklarınınca XIX. yüzyılın önemli bir romancısı olmanın yanı sıra XX. yüzyılın önemli bir şairi olarak da kabul edilir. Hardy, 1928'de Dorset'ta öldü.

NİHAL YEĞİNOBALI, 1927'de Manisa'da doğdu. Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni bitirdikten sonra New York Eyalet Üniversitesi'nde edebiyat öğrenimi gördü. *Genç Kızlar* adlı ilk romanını, Vincent Ewing adını verdiği sözde Amerikalı bir yazarın imzasıyla yayımladı ve kitap çeviri roman kandırmacısıyla yıllarca yeni basımlar yaptı. Ardından *Sistem*, *Mazi Kalbimde Bir Yaradır*, *Belki Defne*, *Gazel* adlı romanları ve *Cumhuriyet Çocuğu* adlı anı kitabını yayımladı. Yeğİnobalı, çok sayıda yazarın klasik ve çağdaş yapıtlarını dilimize kazandırdı.

I

Çiftçi Oak'un tanıtılması - Bir olay

Çiftçi Oak gülümseyince, ağzının iki ucu kulaklarına değmesine ramak kalacak gibi yayılır; gözleri kasılıp çizgileşir, göz uçlarında beliren kırışıklıklar, ilkel bir resimdeki doğan güneşin ışınları gibi, yüzünün üzerinde dört bir yöne doğru dağılırdı.

Çiftçi Oak'un ilk adı Gabriel'di. Kendisi çalışma günlerinde sağlam yargılı, rahat davranışlı, düzgün giyinen ve genellikle iyi ahlaklı bilinen bir genç erkekti. Pazar günlerindeyse, işlerini savsaklamayı huy edinen, bayramlık giysileriyle şemsiyesi rahat davranışını engelleyen, düşünüş ve görüşleri pusluca bir adam olur çıkardı. Bir bütün olarak diyebiliriz ki, Çiftçi Oak kendisini, ahlak yönünden, köy cemaatinin Komünyon'a giden kişileriyle içkicilerinin arasında bir yerde görürdü: Laodicea¹ tarafsızlığını yansıtan o geniş orta-bölge. Çünkü kiliseye gitmesine giderdi de, cemaat Nicene bölümüne başlayınca o gizlice esner, vaaza kulak vereceği yerde, acaba yemekte ne var, diye düşünmeye daldı. Onun kişiliğini, kamuoyunun terazisinde tartıldığı gibi vermek gerekirse: Çiftçi Oak dostlarıyla eleştirmenlerinin ters zamanların-

1. Eski Frikya'nın Laodicea kentindeki Hıristiyanlar inançlarında ılımlı, hatta ilgisiz olarak bilinirlerdi. (Y.N.)

da az çok kötü bir insan, neşeli zamanlarındaysa oldukça iyi bir insan sayılırdı. Dostlarıyla eleştirenlerinin ters ya da neşeli olmadığı zamanlardaysa, Çiftçi Oak'un kişiliğinin rengi, bir tür karabiberle tuz karışımıydı.

Yaşadığı çalışma günlerinin sayısı pazar günlerinin altı katı olduğuna göre, Oak'un eski püskü kılığıyla görünüşü, en kendine özgü olanıydı. Komşuları onu düşününce, gözlerinin önünde hep bu kılıkla canlandırıyorlardı. Rüzgârın şiddetine karşı bir güvenlik önlemi olarak kafasına sımsıkı geçirdiğinden, altı yayılıp tepesi basılan bir fötr şapka ve Dr. Johnson'un kine benzer bir palto.¹ Çiftçi Oak'un ayaklarıyla bacaklarını içine alan basit deri tozluklarıyla çizmeleri göze çarpacak kadar kocaman ve genişti. Bunlar onun her bir ayağı için öylesine rahat ve ferah birer odaydı ki, Gabriel Oak bütün gün suyun içinde dursa ayaklarının nemden haberi bile olmazdı. Çünkü çizmelerin yapımcısı olan usta, kesimde inceliğe kaçarak göstermiş olabileceği herhangi bir zayıflığın acısını çıkarmak için, deriye kıyıp kalıbı geniş ve sağlam tutan, vicdanlı, dürüst bir adamdı.

Oak'un zamanı öğrenmek niyetiyle üzerinde taşıdığı nesneye, küçük gümüş bir masa saati denilebilirdi. Başka bir deyişle bu nesne, biçim ve amaç yönünden bir cep saatiyse de, büyüklük yönünden bir masa saatiydi. Bu aracın, Oak'un dedesinden bile yaşlı olduğu için, ya çok ileri gitmek ya da hiç gitmemek gibi, kendine özgü bir huyu vardı. Üzerindeki akrep de arada bir eksenini üzerinden kaydığından, dakikaları elifi elifine söylese de bu dakikaların hangi saate ait olduğunu kimse kesinlikle

1. "Yolculuk sırasında, ayaklarına çizme, sırtına da kocaman, geniş, kahverengi bir palto giyerdi; paltonun cepleri, neredeyse büyük lügatinin iki cildini içine alacak büyüklükteydi..." James Boswell (1709-1784), *Life of Samuel Johnson* (Samuel Johnson'ın Hayatı), 1791. (Y.N.)

bilemezdi. Oak saatinin durma huyunu, onu sarsmak ve yumruklamak yoluyla düzeltir, öbür iki kusurun doğurabileceği birtakım acı sonuçlardan kaçınmak amacıyla da, durmadan güneşle yıldızların devinimlerini gözleyip kıyaslar; daha olmazsa yüzünü konu komşunun pencere camlarına yapıştırarak içerdeki yeşil yüzlü saatlerin gösterdiği zamanı seçmeye çalışırdı. Şunu da söylemek gerekir ki, Oak'un cep saatine erişmek güçtü, çünkü yeri pantolon kuşağının içinde, ta tepedeydi. Zaten kuşak da yeleğinin altında, ulaşılmaz yüksekliklerdeydi. Bu nedenle Oak, çaresiz, gövdesini yana doğru büküp suratını bu çaba yüzünden kıpkırmızı bir et yığına dönüşecek biçimde büzerek zincirin ucunu kavrar ve saatini, kuyudan kova çekercesine asılıp çıkarmak zorunda kalırdı.

Ne var ki Çiftçi Oak'u (güneşli ve son derecede yumuşak bir aralık günü tarlalarında gezerken görenler, eğer kafaları işliyorsa, ona, yukarıda yazdıklarımızdan daha değişik bir gözle bakabilirlerdi: Delikanlılığın birçok renkleriyle çizgileri onun yüzünde oyalanarak erkeklik çağına da geçmişti. Gabriel Oak'un benliğinin gizli köşelerinde çocukluğunun kimi kalıntılarına bile rastlanabilirdi. Yapısının iriliğiyle boyunun uzunluğu gereken özenle göz önüne serilmiş olsa, ona heybetli bir hava vermeye yeterdi. Ne var ki, ister kentli olsun, ister köylü, kimi kişilerde, et ve kaslarından çok kafalarının yarattığı bir davranış vardır: Boyutlarını, göstermesini bilmediklerinden küçültürler sanki. Ancak Vesta rahibelerine¹ yarayabilecek bir alçakgönüllülük Oak'un kulağına da durmadan, dünyada yer tutmaya pek bir hakkı olmadığını fısıldarmışçasına, genç adam, iddiasız bir tutum ve zor seçilen bir kamburlukla yürürdü. Gene de bu kamburluk

1. Roma'da Vesta Tapınağı'ndaki kutsal ateşi korumakla görevli rahibeler. (Y.N.)

omuz kısmasından apayrı bir şeydi. Bir insan değer kazanabilmek için dayanıklılığından çok dış görünüşüne güveniyorsa, böyle bir yürüyüş zararlı bir kusur sayılabilir. Gelgelelim Oak için böyle bir şey söz konusu değildi.

Gabriel Oak, “genç” sözünün “erkek” sözcüğüne bir örnek olmaktan çıkmaya başladığı bir çağa ulaşmış bulunuyordu. Erkekliğinin en parlak dönemindeydi, çünkü kafasıyla duyguları birbirinden kesin olarak ayrılmıştı. Gençlik etkisinin, kafasıyla duygularını (düşünmeksizin yapılan eylemler biçiminde) birbirine karıştırdığı dönemi atlatmıştı. Ne var ki, bundan sonraki döneme (kafayla duyguların kadın ve aile baskısı altında yeniden birleşerek önyargıya dönüştüğü çağa) henüz erişememişti.

Kısacası Gabriel Oak yirmi sekiz yaşında ve bekârdı.

Bu sabah içinde dolaştığı tarla, Norcombe Tepesi denilen bir yamaca doğru tırmanırdı. Bu tepenin bir tümseğinin yanından Emminster'den Chalk Newton'a giden şose geçirdi. Çitin üzerinden laf olsun diye yola bir göz atan Gabriel, önündeki yokuştan aşağı sarı boyalı, rengârenk süslerle donatılmış bir yaylı arabanın inmekte olduğunu gördü. Arabacı, elinde dimdik tuttuğu bir kırbaçla, arabanın yanı sıra yürüyordu. Arabaya ev eşyalarıyla çiçek saksıları yüklenmişti. Yükün en tepesinde de bir kadın oturuyordu: genç ve güzel. Gabriel daha bu manzarayı görelî yarım dakika bile olmamıştı ki, araba onun tam önünde zınk diye durdu.

Arabacı, “Arabanın arka tahtası düşmüş, küçükhanım,” dedi.

Kız yumuşak olmakla birlikte pek alçak sayılamayacak bir sesle, “Öyleyse duyduğum oymuş,” diye karşılık verdi. “Yokuşu çıkarken bir gürültü duydum da, neyin nesi olduğunu kestiremedim.”

“Koşup bakayım.”

“Koş ya.”

Sağduyulu birer hayvan olan atlar hiç kımıldamadan duruyorlardı. Arabacının ayak sesleri, uzaklaştıkça hafifledi.

Yük yığınının tepesindeki kız da hiç kımıldamadan oturuyordu; dört bir yanında tepetaklak masalar, sandalyeler, arkasında meşe ağacından bir tuvalet masası, önünde sardunya, afrikamenekşesi, kaktüs saksılarıyla kafeste bir kanarya. Bunların hepsi boşaltılan evin pencerelelerinden alınmış olmalıydı. Hasır sepet içinde bir de kedi vardı. Yarı yumulu gözleriyle sepetin kapak aralığından dışarı bakarak çevredeki küçük kuşları sıcak bir sevgiyle süzüyordu.

Güzel kız bir süre oturduğu yerde tembel tembel bekledi. Durgun havada kulağa çarpan tek ses, zindanının tünelerinde hopyayıp duran kanaryanın tıkırtısıydı. Derken kızın gözleri büyük bir dikkatle, aşağı doğru kaydı. Kediye ya da kuşa değil de, ikisinin arasında duran, kâğıda sarılı uzun bir pakete bakıyordu. Arabacının gelip gelmediğini öğrenmek istercesine başını çevirdi. Arabacı görünürlerde yoktu. Kızın gözleri gene usulca pakete doğru kaydı. Kafası paketin içindeki şeyle dolu gibiydi. Sonunda paketi kucağına çekip kâğıdı açtı. Küçük bir sallangaçlı ayna çıktı ortaya, kız da bu aynada kendisini dikkatle süzmeye koyuldu. Dudaklarını araladı ve gülümsedi.

Güzel bir sabahtı. Güneş kızın sırtındaki al ceketi kızıl bir ışıltıyla tutuşturmuş, o pırl pırl yüzüyle koygun saçlarının üzerinden yumuşak bir cila geçmişti. Dört bir yanındaki afrikamenekşeleri, sardunyalılar, kaktüsler, dipdiri, yemyeşildi. Yapraksız kış mevsiminde bu yeşillik atlarla arabaya, eşyalarla kıza tuhaf, çekici bir ilkbahar havası veriyordu. Kız şu ücra yerde, kırlangıçlarla kargalardan (ve kendi görmediği çiftçiden) başka bir seyirci yokken, nereden aklına esip de gülümsemişti? Acaba gülümseyişi, yalnızca gülme sanatındaki ustalığını dene-

mek için girişilen yapmacık bir eylem miydi? Bilen yok. Bilinen tek şey, girişilen bu işin gerçek bir gülümseyişle sona erişidir. Sonra kız kendi yaptığından utanmış gibi kızardı. Hele aynada yüzünün pembeliğini görünce, büsbütün kızardı.

Alışlagelmiş yer ve zamanın dışına (bir yatak odasındaki giyinme saatinden dağ başındaki bir yolculuk sırasına) aktarılışı, bu küçük, hafif, boş eyleme, özünde olmayan bir yenilik, bir değişiklik kazandırmıştı. İncelikle çizilmiş bir tabloydu bu. Kadının geleneksel zayıflığı gün ışığına çıkmış, gün ışığı da onu bir yeniliğin tazeliğine büründürmüştü. Gabriel Oak manzarayı süzerken hoşgörür olmayı ne denli dilerse dilesin, alaycı bir sonuç çıkarmaktan kendini alamıyordu. Kızın aynaya bakması için en ufak bir neden yoktu. Ne şapkasını düzeltti, ne saçlarını elledi, ne yanağındaki gamzelerden birine dokundu – ne de aynayı buna benzer bir amaçla çıkardığını gösteren başka herhangi bir şey yaptı. Yalnızca kendini, doğanın dışı türündeki yaratıklarının güzel bir örneği olarak süzdü. Düşünceleri besbelli, içinde erkeklerin rol alacağı uzak, gene de akla yatkın dramlara, kendini bekleyen zafer ufuklarına doğru kaymıştı.

Çünkü dudaklarındaki gülüşlerden, hayalinde yüreklerin kazanılıp yitirilmekte olduğu anlaşılıyordu.

Arabacının dönüp gelen ayak sesleri duyuldu. Kız aynayı kâğıda sararak paketi yerli yerine koydu.

Araba kalkınca Gabriel casusluk yaptığı köşeden çıktı; yola inerek arabayı, yokuş dibinin biraz ötesindeki kapıya¹ değin izledi. Onun ilgisini çekmiş olan taşıt şimdiki yol ücretini ödemek amacıyla durmuştu. Arabayla

1. Paralı yolda, yolun bakımı için yolculardan geçiş ücreti alındığı kapı. XVII. yüzyıl Britanyasında bu kapılar aynı zamanda yolun girişini kontrol altına almak ve yolcuları saldırıdan korumak için de kullanılıyordu. (Y.N.)

arasında bir yirmi adım kalmışken, Gabriel bir tartışma sesi duydu. Arabadakilerle paralı yol girişindeki adamın arasında iki penslik bir para konusunda düşünce ayrılığı baş göstermişti.

“Şurda, eşyaların üstünde oturan bizim hanımın yeğeni; diyor ki sana verdiğim para yeter de artarmış; başka zırnık bile vermem, diyor – seni koca bezirgân.”

Bunlar arabacının sözleriydi.

Bekçi kapıyı kapayarak, “Pek güzel,” dedi. “Öyleyse sizin hanımın yeğeni de bundan öteye geçemez.”

Gabriel Oak tartışanların birinden öbürüne baktı, sonra düşüncelere daldı gitti. “İki pens” sözünün söylenişinde bir entipüftenlik vardı ki, deme gitsin! Üç pens olsa, para dediğine değerdi; kişinin gündeliğinde hatırı sayılır bir gedik açar, böylelikle bir pazarlık ve çekişme konusu olabilirdi; gelgelelim iki pens.

“Al!” diyerek Gabriel ilerledi, bekçiye iki pens uzattı. “Bırak genç bayanı, geçsin.”

O zaman başını kaldırıp kıza baktı. Kız duymuştu onun dediğini. Gözlerini yere indirdi. Gabriel’in bütün yüz çizgileri, her zaman gittiği kilisenin bir penceresindeki Aziz Yuhanna resminin güzelliğiyle Yahuda İskariyot’un¹ çirkinliği arasında kalan ortalamayı öyle tıpatıp tutardı ki, bu çizgilerin hiçbirini öbüründen seçip ayırmanın yolu yoktu ve hiçbiri iyi ya da kötü bir seçkinliğe layık görülemezdi.

Al ceketli, kara saçlı kız da bu düşüncede olacak ki, onu şöyle bir süzdü; sonra adamına, arabayı sürmesini söyledi. Teşekkürlerini Gabriel’e belli belirsiz, bakışlarıyla söylemiş olabilirdi; ama diliyle söylemedi. Gerçekte hiçbir gönül borcu duymamış olması daha akla yakındır.

1. Hz. İsa’yı ele veren havari. (Ç.N.)

Çünkü Gabriel kapıdan geçmesini sağlamakla onun savını çürüğe çıkartmıştı, kadınların bu tür iyilikleri nasıl karşıladıklarını da biliriz. Bekçi, uzaklaşan arabanın ardından baktı.

Sonra Oak'a, "Güzel kız, yahu," dedi.

Gabriel, "Yalnız kimi kusurları var," diye karşılık verdi.

"Doğru dedin, çiftçi kardeş."

"Kusurlarının en büyüğü de... işte canım, her zamanki."

"Hırçınlık değil mi? Öyle, çok doğru."

"Yoo."

"Neymiş öyleyse?"

Güzel yolcunun ilgisizliğine belki de biraz alınmış olan Gabriel, geriye, çitin arkasından, onun aynaya bakışını seyrettiği yere doğru bir göz atarak karşılık verdi:

"Kendini beğenmişlik!"

II

Gece - Sürü - Bir ev içi - Bir başka evin içi

Aziz Tomas Yortusu,¹ -yılın en kısa günü- saat neredeyse gecenin yarısıydı. Daha birkaç gün önce, günlük güneşlik bir havada, Gabriel Oak'un sarı arabayla kızı seyrettiği tepenin üzerinde, kuzey yönünden kasıp kavurucu bir rüzgâr esiyordu.

Issız Toller-Down Vadisi'nden pek uzak olmayan

1. 21 Aralık. Aynı zamanda işçilerin çiftçilerden başış topladıkları gün. (Y.N.)

Norcombe Tepesi yolcuya, dünyada herhangi bir şeyin ölümsüz olabileceği oranda ölümsüz bir oluşumla karşı karşıya bulunduğunu duyuran yerlerden biriydi. Kireç ve topraktan yapılma, belirli çizgileri bulunmayan bir kabarıklık, yeryüzünde çok daha heybetli dorukların ve baş döndüren granit yamaçların yuvarlanıp devrileceği bir ulu kıyamet gününde hiç istiflerini bozmayacak olan o düzgün çizgili, oturaklı tümseklerin sıradan bir örneği.

Tepenin kuzey sırtı çürümekte olan yaşlı bir kayın ormanı ile kaplıydı. Ormanın üst kısmı, tepenin ufka değdiği yerde bir çizgi çeker ve gökyüzünün önünde yuvarlak sırt boyunca yele gibi püskülleşirdi.

Bu gece işte bu ağaçlar, tepenin güney yüzünü rüzgârın en sert saldırılarından koruyordu. Rüzgâr ormana daldıkça homurtuya benzer sesler çıkarıp oraya buraya çarpa çarpa ağaçların arasında dolaşiyor, sonra da ölgünleşen bir iniltiyle, yüksek dalların üzerinden çağlayıp geçiyordu. Aynı esişler hendeklerdeki kuru yaprakları fukurdatıp kaynatıyor; bazen de rüzgâr diliyle birkaç sarı yaprağı yalayıp çıkararak otların üzerinde döndüre döndüre savuruyordu. Bu “ölüler yığını”na en son karışmış olanlardan bazıları, kendilerini dünyaya getiren dalların üzerinde, bu kış ortasına dek tutunabilmişlerdi. Şimdi düşerken, sert hışırtılarla ağaç gövdelerine çarpıyorlardı.

Bu yarı ormanlık yarı çıplak tepeyle, tepenin belli belirsiz egemen olduğu silik, durgun gök arasında, dipsiz bucaksız görünen gölgelerden yapılma bir tabaka vardı ki, buradan yükselen sesler, gölgelerin gizlediği şeyin de bu dünyadaki şeylerin daha silik bir benzeri olduğunu duyurur gibiydi. Tepenin büyük bölümünü kaplamış olan ince otları yalayıp geçen rüzgârlar değişik şiddette ve sanki değişik kişiliklerdeydi: Biri ot saplarına bütün ağırlığıyla abanıyor, öbürü otların ta diplerine dek işleyip tarıyor; bir başkası yumuşak bir süpürge gibi üzerlerin-

den sıyrıyordu. İnsanoğlunun burada içgüdüleriyle yaptığı şey durup dinlemektir: Soldaki ağaçlarla sağdaki ağaçların, bir katedral korosunun karşıt sesleriyle nasıl karşılıklı inlediklerini, çitlerin ve gerideki başka biçimlerin nasıl notayı onlardan kapıp alçaltarak en yumuşak bir hıçkırığa dönüştürdüklerini, sonra aceleci rüzgârın nasıl güneye doğru atılarak duyulmaz olduğunu dinleyip öğrenmek.

Gök duruydu, olağanüstü bir durulukta idi, bütün yıldızların ışıldayışı tek bir gövdenin, ortak bir nabızdan ayarlanan yürek vuruşlarına benziyordu. Kutupyıldızı rüzgârın ta göbeğindeydi; akşamdan beri Büyükayı onu doğruya ve dışa doğru ite ite şimdi artık meridyenle dik açı çizecek bir noktaya getirmişti. İngiltere göklerinde pek rastlanmayıp daha çok kitaplardan okunan renk ayrımları burada gerçekten gözle seçilebiliyordu. Sirius'un üstün parlaklığı bir çelik ışıltısıyla göze batıyordu. Arabacı denilen yıldız sarı renkteydi. Aldebaran ve Betelgeuse ateş kırmızısı.

Böyle dupduru bir gece yarısında, bir tepenin üzerinde tek başına duran insanlar, dünyanın doğruya doğru dönüşünü neredeyse elleriyle yoklayıp duyumsayabilirler. Bu duyuyu yaratan belki yıldızların dünyanın üzerinden kayıp geçmeleridir (göz bu kayışı durgun birkaç dakika içinde seçebilir); belki tepeden boşluğun daha iyi görünmesi; belki rüzgârdır, belki de ıssızlık: Kaynağı ne olursa olsun, bir akıntıya kapılmışçasına kayıp gitme duygusu açık, canlı ve süreklidir. "Devinimin şiiri" dillerde pek gezen bir deyimdir. Gene de bu doyum tadının doruğuna erişmek için tek yol, gecenin bir ileri saatinde, çıkıp bir tepenin üzerinde durmak ve önce, bu saatte bu gibi sorunlardan uzak düşlere dalmış uygar insan yığınlarından apayrı olmanın bilinciyle kanatlarınızı açtıktan sonra, yıldızlarla birlikte, ağır ve heybetli yol alışınızı,

uzun uzun, sessiz sessiz seyretmektir. Böyle bir gece uçuşundan sonra gene yeryüzüne dönmek ve bu görkemli hız bilincinin, minnacık bir insan kalıbından doğduğuna inanmak güçtür.

Tepenin gökyüzüyle kavuştuğu bu yerde şimdi birdenbire, hiç beklenmedik bir sesler dizisi duyulmaya başladı. Bu seslerin, hiçbir rüzgârda rastlanmayan bir açıklığı ve doğanın hiçbir yerinde bulunamayacak bir sırası vardı. Çiftçi Oak'un kavalının notalarıydı bunlar.

Sesin hiç engelsiz açık havaya yükseldiği sanılsın! Notalar boğuk çıkıyordu; pek öyle yükselip genişleyebilecek güçleri de yoktu. Kaval sesi orman çitinin dibindeki küçük karanlık bir nesneden geliyordu: Bir çoban kulübesi ki acemi gözler, şu anda bunun ne olduğunu, neye yaradığını bulup çıkarmakta güçlük çekebilirlerdi.

Görüntü, genel olarak ufak bir Ağrı Dağı üzerine konmuş duran bir minik Nuh'un Gemisi'ni andırıyor, oyuncakçılarının Nuh'un Gemisi'ni yaparken kullandıkları alışılmış çizgilere ve biçime uyuyordu. Kulübe, kendisini yerden bir yarım metre yükselten küçük tekerleklerin üzerinde duruyordu. Bu tür çoban kulübesi, kuzulama mevsimi başlayınca, çobanı zorunlu gece nöbetleri sırasında barındırmak için tarlalara çekilir.

Gabriel'e "Çiftçi Oak" denilmeye başlaması pek yeniydi. Bundan önceki yıl boyunca Gabriel durup dinlenmeden çalışması ve değişmez güler yüzlülüğü sayesinde küçük bir koyun çiftliği kiralayıp iki yüz koyun almayı başarmıştı. (Norcombe Tepesi de işte bu çiftliğin bir parçasıydı.) Daha önce Gabriel bir süre için bir başka çiftlikte kâhyalık etmişti; ondan da önce sıradan bir çobandı. Çocukluğundan beri babasına, zengin toprak sahiplerinin davalarını gütmekte yardım etmiş ve bu, yaşlı Gabriel Tanrı'nın rahmetine kavuşuncaya değin böyle sürmüştü.

Tek başına ve yardımsız, çiftçilik yoluna ırgat değil de efendi olarak, veresiye aldığı koyunların borcunu henüz kapatmadan yaptığı bu çıkış Gabriel Oak için tehlikeli bir dönüm noktasıydı. Genç adam da durumunu açıkça kavriyordu. Bu yeni gelişimin ilk adımı, koyunlarının kuzulamasıydı. Çocukluğundan beri koyundan anladığı için Gabriel kafasını kullanarak onların şu mevsimdeki bakımını bir ırgata ya da acemi birine bırakmadı.

Rüzgâr durmadan kulübenin köşelerini dövüyordu, ama kaval sesi kesilmişti. Kulübenin yanına dikdörtgen biçimi bir ışık vurdu ve kapı ağzında Gabriel'in biçimi belirdi. Elinde bir fener tutuyordu. Kapıyı arkasından kapatarak ilerledi ve bu tarla köşesinde yirmi dakikaya yakın bir zaman bir şeylerle uğraşıp durdu. Fenerin ışığı bir orada bir burada görülüp yok oluyor ve Gabriel, fenerin bir önüne, bir arkasına geçtikçe, bir aydınlanıyor bir kararıyordu.

Oak'un hareketleri, telaşsız bir canlılığı yansıtmakla birlikte ağırdı ve bu ölçülü, dikkatli yavaşlık, elindeki işe çok uygun düşüyordu. Uyum güzelliğın temeli olduğuna göre, Gabriel'in koyunların arasındaki düzenli eğiliş kalkışlarıyla dönüp dolaşmalarında bir güzellik unsuru bulunduğunu kimse yadsıyamazdı. Gerçi durum gerektiğinde, Çiftçi Oak, hızlı davranmaya doğuştan alışık bir kentli kadar çabuk düşünüp davranabilirdi; ne var ki, hem ruh, hem beden, hem de kafaca, onun gerçek ve kendine özgü gücü durağandı ve çoğunlukla momentum¹ denen şeye pek bağı sayılmazdı.

Yalnızca şu solgun yıldız ışığında bile tarla gözden geçirildiğinde, başka zaman yabani bir yamaç sayılabilecek olan bir bölümün, Gabriel Oak tarafından bu kışki

1. Devim niceliği. Hareket miktarı olarak dilimize çevrilir. Newton yasasının formülüdür. (Ç.N.)

yüce amaç için ayrıldığı görülebiliyordu. Oraya buraya değnekler çakıp üzerlerine saman örterek ayrı ayrı çardaklar kurmuştu. Bunların altlarında ve aralarında uysal koyunların beyazımsı biçimleri hışırtılar çıkararak kıpırdanıyordu. Onun yokluğunda susmuş olan koyun çingirakları yeniden çalmaya başladı. Koyunların yünleri sıklaştığından, çingirakların tınısı, duru olmaktan çok yumuşaktı. Çingirak sesi çiftçi sürünün arasından ayrılınca ya değin sürdü. Gabriel, kucağında yeni doğmuş bir kuzuyla kulübesine döndü. Kuzu, yetişkin bir koyuna yakışır boydaki dört bacaklı ibaretti. Bu bacaklar bir avuç çuk zar ve tüyle birbirine bağlıydılar ki, bu da hayvanın, şimdilik, bütün gövdesiydi.

Bu minik can zerresini Gabriel, üzerinde bir tas sütün hafifçe kaynadığı küçük sobanın önüne, bir tutam samanın üstüne koydu. Fenerini, içine üfleyip fitili parmaklarıyla sıkıştırarak söndürdü. Kulübe, burgulu bir telin ucunda sallanan bir şamdanla aydınlatılmıştı. Rastgele atılmış birkaç mısır çuvalından oluşan, oldukça katı sayılabilecek bir yatak bu küçük evin yarısını kaplıyordu. İşte genç adam buraya uzandı; yün boyunbağını gevşeterek gözlerini kapadı. Gövdesiyle çalışmaya alışık olmayan birinin, “Acaba hangi yanıma yatsam?” diye düşünmekle geçireceği süre içinde, Çiftçi Oak uykuya dalmıştı bile.

Şimdi dikkatle bakınca, kulübenin içi rahat, kuytu, şişşirindi. Mumun yanı sıra yanan küçük kırmızı ateş neşeli, dostça rengini ulaşabildiği her şeyin üzerine serpiyor, kap kacakla tarım araçlarına bile keyifli bir hava veriyordu. Köşede çengelli çoban sopası duruyordu. Bir rafa, içlerinde koyun sağlığıyla ilgili ilkel ilaçların durduğu şişe ve teneke kutular dizilmişti: şaraplı ispirotolar, terebentin, katran, manyezi, zencefil, hintyağı bunların başlıcalarıydı. Köşede, üçgen biçimi bir rafın üzerinde ekmek, domuz pastırması, peynir ve yerdeki güğümden

bira ya da elma şarabı içmek için kullanılan bir maşrapa vardı. Bunların yanında, çobanın demin tek başınayken, uzun ve sıkıcı nöbet saatlerinden birini hoşça geçirmek için çaldığı kaval duruyordu. Kulübeyi havalandırmak için, gemi kamaralarındaki pencereleri andıran, tahta sürgülü iki yuvarlak delik açılmıştı.

Sıcakta kendine gelen kuzu melemeye başladı ve bu ses, bütün beklenilip umulan sesler gibi, Gabriel'in kulaklarına ve kafasına, anlamını da birlikte getirdi. Genç adam, demin uykuya daldığı gibi kolaylıkla, en derin uykudan en diri uyanıklığa geçiverdi; saatine baktı, akrebin gene yerinden kaymış olduğunu gördü; şapkasını giyip kuzuyu kucaklayarak karanlıklara daldı. Küçük yarattığı anasının koynuna verdikten sonra durdu, yıldızların konumlarından saatin kaç olduğunu çıkarmak için, dikkatle göğü süzdü.

Sirius ve Aldebaran huzursuz Ülker'e doğru yönelerek, güney göğünün yarısına dek tırmanmışlardı, ortalarında Oriyon asılı duruyordu. Ufkun üzerinde yüzen bu eşsiz burcun bu denli duru, parlak olduğu hiç görülmemişti. Kıpırtısız ışıltılarıyla Kastor ve Polluks kuzeybatıya doğru kaymaktaydı. Ormanın ta ötesinden Vega, çıplak ağaçların arasına sallandırılmış bir fener gibi ışıklar saçıyor, Koltuk takımyıldızı da, güzel ve hafif, en yüksekteki dalların üzerine konmuş duruyordu.

“Saat bir,” dedi Gabriel.

Şu sürdüğü yaşamda güzel bir yön bulunduğunu sık sık duyan bir adam olduğu için, gökyüzünü işe yarar bir araç niyetine süzdükten sonra, bir an yerinde kalarak bu kez de zevkle, üstün güzellikte bir sanat yapıtının tadını çıkarırcasına süzdü. Bir an gecenin dile gelmiş ıssızlığının, daha doğrusu, gecenin insan biçimleriyle insan seslerinden büsbütün arınmış olmasının etkisi altında kalır gibi oldu. İnsan biçimleri, insanlığın çıkardığı pürüzlerle

dertler ve sevinçler tümüyle yok olmuştu sanki; yerkünün karanlık yarısında kendinden başka canlı kalmamış gibiydi. Gabriel bütün ötekilerin güneşli bölüme gitmiş olduklarını gözünde canlandırabiliyordu.

Böyle, gözleri ta uzaklarda, daldığı düşüncelerin arasında Gabriel yavaş yavaş, aşağılarda, ormanın bittiği yere yakın, alçak bir yıldız niyetine baktığı şeyin gerçekte hiç de yıldız olmadığını fark etti. Bir fener ışığıydı bu, hem de pek yakın duruyordu.

Geceleyn, bir can yoldaşı isteyip umduğu yerde kendini yapayalnız bulmak kimini ürkütür. Ne var ki, insanın içgüdüleriyle, duyuları, belleği, kıyaslama, kestirme, sonuç çıkarma yetenekleriyle görüş gücü –mantıkçının listesinde bulunan her tür kanıt– birleşerek onu yapayalnız olduğuna inandırmışken, birden gizemli bir can yoldaşının varlığını keşfetmek, çok daha sinir yıpratıcı bir durumdur.

Gabriel ormana doğru yürüdü; alçak dalları ite ite, rüzgârlı yamaca yöneldi. Yamacın altındaki bir karaltı, burada bir baraka bulunduğunu düşündürdü ona. Baraka, tepenin çukur bir yerine kurulmuş olduğundan çatısının arka kısmı hemen hemen yamaçla aynı düzeydeydi. Önüye direklere çakılmış tahtalardan yapılmıştı ve yağmurdan korunmak için üzerine zift sürülmüştü. Çatıdaki ve yandaki çatlaklarla deliklerden dışarıya, ışık çizgileriyle ışık benekleri vuruyordu. Gabriel'in gözüne çarpan işte bunlar olmuştu. Genç adam arkadan yaklaştı. Çatının üzerine eğilip gözünü bir deliğe uydurunca barakanın içini rahatça görebiliyordu.

İki kadınla iki inek vardı içeride. İneklerin yanında bir kova dolusu dumanı tüten kepek lapası duruyordu. Kadınlardan biri orta yaşlı geçkindi. Öbürü genç görünüyordu ve kıvraktı. Gabriel onun nasıl birisi olduğunu tam olarak kestiremedi. Kadın onun gözünün hemen

hemen tam altına rastladığından, genç çiftçi onu kuşba-
kışı görüyordu; Milton'un Şeytanının Cennet'e ilk bakışı
gibi.¹ Kadının başında başlık ya da şapka yoktu. Yalnız
geniş bir pelerine bürünmüş ve bunun eteğini, rastgele,
başına örtüvermişti.

Kadınların yaşlı olanı yumruklarını kalçalarına da-
yayıp şöyle bir çevresine bakınarak, "Hadi bakalım, evi-
mize gidelim," dedi. "Bizim Papatya kendini artık toplar
umarım. Ömrümde bu denli korkmamıştım ya, iyileşir-
se uykumdan olduğuma değer doğrusu."

Besbelli her sessizlikte gözleri yumulmaya fırsat
bekleyen genç kadın dudaklarını iyice aralamaya bile zah-
met etmeden esnedi. Esneme Gabriel'e de bulaştı, genç
adam kadının derdini paylaşırçasına, yavaşça esnedi.

Kadınların genci, "Bu işleri yaptırmaya adam tutabi-
lecek kadar zengin olsaydık!" dedi.

Yaşlısı, "Olmadığımızı göre çıkar yol yok, kendimiz
yapacağız," diye yanıtladı. "Yanımda oturacaksan sen de
bana yardım edeceksin."

Genci, "Şapkam gitti ya, sen ona bak!" diye söylendi.
"Çitin arkasına uçmuş olsa gerek. Öylesine hafif bir esin-
ti tutup başımdaki şapkayı uçursun!"

Ayakta duran inek Devon cinsindendi ve koyu kızıl,
parlak, gergin bir derisi vardı. Rengi, gözlerinden kuyru-
ğuna kadar öylesine pürüzsüzdü ki, boyaya batırılıp çı-
karılmış sanırdınız. O uzun sırtı da, cetvelle çizilmişçesi-
ne dümdüzdü. Öbür inek gri-beyaz alacalıydı. Yanında
aşağı yukarı bir günlük bir küçük buzağı durduğunu
Gabriel şimdi görüyordu. Buzağının iki kadına aptal ap-
tal bakışından, görme mucizesine henüz alışmadığı an-
laşılıyordu. Başını sık sık fenerden yana döndürüyordu.

1. *Kayıp Cennet*'in altıncı bölümünde Şeytan, karabatak kılığına girerek Hayat Ağacı'nın tepesine çıkar ve Cennet'i gözetler. (Y.N.)

KLASİKLER

Güzel Batsheba Everdene, kendisine miras kalan büyük ve bakımsız çiftliği çekip çevirmek için Weatherbury köyüne gelir. İlgüdülerine göre hareket eden Batsheba, köydeki üç erkek (atılgan ama sorumsuz Çavuş Troy, saplantılarının tutsağı olan çiftçi William Boldwood, sadık ve becerikli Gabriel Oak) arasında bocalarken duygusal bir eğitimden geçecektir...

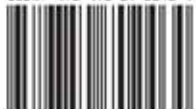
İngiltere'nin güneybatısındaki düşsel Wessex bölgesinde geçen romanlarıyla tanınan Thomas Hardy, *Çılgın Kalabalıktan Uzak* romanıyla büyük ün kazanmıştı. Mizahi, melodramatik, pastoral ve trajik öğeleri ustaca harmanlayan roman, Hardy'nin her zamanki ihanet ve aşk acısı temalarını işleminin yanı sıra en sıcak, en eğlenceli yapıtlarından biridir.

Kapak resmi: John Constable

canyayinlari.com twitter.com/canyayinlari facebook.com/canyayinevi

ISBN: 978-975-07-0246-4

9 789750 702464